

Reactie Discussienota Zorg voor de Toekomst

Projectgroep 'Beleidsvormend Leertraject IJlandse Preventiemodel'

29 januari 2021

Introductie

Dit is een gezamenlijke reactie van de zes gemeenten die deelnemen aan het 'Beleidsvormend Leertraject IJlandse Preventiemodel'. De gemeenten Amersfoort, Hardenberg, Kempengemeenten, Súdwest-Fryslân, Texel en Urk experimenteren sinds 2018 met het IJlandse preventiemodel, ondersteund door het Trimbos-instituut en het Nederlands Jeugdinstituut. Het IJlandse preventiemodel is een aanpak gericht op primaire preventie van middelengebruik en het creëren van een positieve leefomgeving waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Op basis van actuele data over de jeugd stellen lokale partners prioriteiten voor preventie vast en zetten samenhangende preventieve interventies en strategieën in. In IJland leidde deze aanpak tot een stevige reductie in middelengebruik en versterking van beschermende factoren zoals een zinvolle vrijetijdsbesteding, een goede ouder-kind relatie en een positief schoolklimaat. Op 8 oktober 2020 nodigde staatssecretaris Paul Blokhuis de betrokken wethouders van de zes gemeenten uit om vanuit het IJlandse gedachtegoed te reageren op de discussienota 'Zorg voor de toekomst'. Via deze weg delen wij, als projectgroep, onze visie op de discussienota.

Aanscherpingen op basis van het IJlandse preventiemodel

Om de hoge kwaliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid van de Nederlandse zorg te behouden, zijn structurele aanpassingen nodig. Daarom pleiten wij voor structurele preventie en borging hiervan binnen de verschillende beleidsdomeinen. De analyse en de daarbij vastgestelde belangrijkste knelpunten uit de discussienota Zorg voor de Toekomst onderschrijven wij. Een belangrijke uitdaging is het maken van de omslag van de huidige focus op ziekte en zorg naar preventie en het bevorderen van gezondheid en welbevinden. Deze beweging is deels al ingezet, maar versnelling is nodig. Het IJlandse preventiemodel is bij uitstek een aanpak die zich leent om op lokaal niveau te werken aan preventie, het versterken van de lokale gemeenschap en het bevorderen van gezondheid en welbevinden. In de IJlandse aanpak herkennen we veel van de adviezen die in de discussienota worden benoemd, zoals het belang van preventie en een krachtige sociale basis, verduidelijking van de rollen en verantwoordelijkheden van gemeenten en overheidsmaatregelen om een gezonde omgeving te creëren. Op basis van de ervaringen met dit model in onze gemeenten, stellen we een aantal aanscherpingen van de nota 'Zorg voor de Toekomst' voor:

- We vragen meer aandacht voor **het belang van preventie bij de jeugd**. Gewoontevorming vindt op jonge leeftijd plaats en is bepalend voor (gezond) gedrag op latere leeftijd. Door op jonge leeftijd te investeren in een sterke sociale basis en het versterken van beschermende factoren, werken we aan de gezonde generatie van de toekomst die minder zorg nodig heeft.
- De discussienota gaat nog te veel uit van het bevorderen van eigen regie en de kracht van het individu. Een goede gezondheid begint namelijk niet alleen bij jezelf, maar ook bij een gezonde pedagogische, sociale en fysieke omgeving. Daarom vragen we meer aandacht voor het creëren van **een omgeving die gezond gedrag stimuleert**. Voor jeugd gaat het dan bijvoorbeeld om de thuissituatie, schoolomgeving, de sportomgeving en de wijk. Dat

betekent dat bij (nieuwe) wet- en regelgeving op alle levensdomeinen moet worden nagegaan hoe deze bijdraagt aan de gezonde omgeving en het welzijn van onze jonge en volwassen inwoners.

- De focus op 'Preventie en Gezondheid' is te smal. Preventie en het creëren van een sterke basis beperken zich namelijk niet tot het domein van gezondheid. Achterliggende oorzaken van (on)gezondheid, maar ook andere sociale problematiek, liggen bijvoorbeeld op het gebied van armoede, onderwijs en thuissituatie. We vragen om **meer aandacht voor een integrale, domein overstijgende preventie aanpak** waarbij het sociale-, fysieke- en gezondheidsdomein worden verenigd.
- Het belang van regionale samenwerking en de betrokkenheid van zorgverzekeraars ondersteunen wij. Het IJslandse preventiemodel laat echter zien dat **preventie zo lokaal mogelijk** en dicht bij de jeugd moet worden georganiseerd. De gemeente is bij uitstek de partij die in staat is om de behoefte te achterhalen en in samenwerking met partners, die zich betrokken voelen bij de lokale jeugd, gerichte interventies en strategieën in te zetten. De huidige periode met COVID heeft geleerd dat deze lokale infrastructuur behulpzaam is om snel in te spelen op actuele behoeften, zoals het organiseren van vrijetijdsactiviteiten voor de jeugd. De regio en landelijke infrastructuur hebben wel een ondersteunende en faciliterende rol door in financiering en kennis over effectieve preventie te voorzien.
- Aansluitend op bovenstaand punt ondersteunen wij ook het intensiveren van het regiobeeld. Ons advies is om de gemeentelijke data hierin te betrekken en het mogelijk maken om in te zoomen op de lokale situatie (bijvoorbeeld op postcodegebied). Het IJslandse preventiemodel heeft ons geleerd om te redeneren vanuit de behoefte van de lokale jeugd en op basis van actuele data over deze jeugd prioriteiten voor preventie te selecteren. Het is daarom cruciaal om **lokale data ter beschikking** te hebben. Van belang is dat deze data snel na het meetmoment ter beschikking wordt gesteld aan een groep lokale stakeholders die zich verantwoordelijk voelt voor de lokale jeugd en de organisatie van preventie.
- In de afgelopen jaren is door diverse landelijke, regionale en lokale partijen hard gewerkt aan de ontwikkeling en uitvoering van goed onderbouwde preventieprogramma's. Preventie is een kwestie van lange adem, dat geldt ook voor het IJslandse preventiemodel. Ons advies luidt daarom: bouw voort op wat er al is ontwikkeld, betrek de wetenschap bij preventieprogramma's en **borg preventie voor de lange termijn**. Organiseer structurele inbedding en borging van preventie in overheidsbeleid. Het vastleggen in wetgeving van de verantwoordelijkheden van partijen en gepaste financiering voor lokale preventie juichen wij daarom toe. Van belang is wel dat de wetgeving niet te strak wordt ingekaderd, maar lokaal maatwerk en verbinding tussen het sociale-, fysieke- en gezondheidsdomein mogelijk maakt.

Tot slot

In de internetconsultatie vraagt u naar concrete suggesties om de genoemde beleidsopties praktisch vorm te geven. Het IJslandse preventiemodel is een aanpak die bij uitstek past bij de doelstellingen en genoemde beleidsopties van de discussienota. Op basis van de ervaringen in onze gemeenten, het animo voor het IJslandse preventiemodel bij onze lokale partners en de toenemende interesse bij andere gemeenten in onze regio's adviseren wij om dit momentum te benutten. Investeer in deze preventieve aanpak en borg de aanpak voor de lange termijn.

Namens,

Wethouder Cees van Eijk, gemeente Amersfoort

Wethouder Alwin te Rietstap, gemeente Hardenberg

Wethouder Marko van Dalen namens de Kempengemeenten (Bergeijk, Bladel, Eersel en Reusel-De Mierden)

Wethouder Mark de Man, gemeente Súdwest-Fryslân

Wethouder Remko van den Belt, gemeente Texel

Wethouder Freek Brouwer, gemeente Urk

Gemeente Texel

.txl

